

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy	Gymnázium, Šternberk, Horní nám. 5
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0218
Šablona	I/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské gramotnosti
Označení materiálu	VY_12_INOVACE_CJ.V.A_04
Vypracoval(a), Dne	Mgr. Jitka Pospíšilová, 21.10. 2012
Ověřeno (datum)	22.10.2012
Předmět	Český jazyk
Třída	V.A
Téma hodiny	Karel Jaromír Erben, Božena Němcová
Druh materiálu	Pracovní list
Anotace	Práce s textem. Porozumění čtení – písemné odpovědi na otázky. Následující ústní kontrola v rámci třídy.

KAREL JAROMÍR ERBEN

(1811 - 1870)

- básník, sběratel *lidové slovesnosti*, vydavatel staročeských literárních památek, novinář. Svou činností navázal na Čelakovského.

Narodil se v Podkrkonoší v *písmácké* rodině, vystudoval práva a filozofii. Na studiích se seznámil s Palackým, s nímž pak spolupracoval. Pracoval jako sekretář Českého muzea, ve venkovských archivech sbíral studijní materiál - zejména lidové písně a pohádky. Také redigoval Pražské noviny. V roce 1851 se stal archivářem města Prahy.

Zabýval se literárními a politickými dějinami, národopisem. Zasloužil se o vydání řady starších literárních památek. Kromě této vědecké práce také sbíral lidovou slovesnost - písně, pohádky, říkadla, pověsti, nejen české, ale i slovanské. Tyto se pak snažil zachovat v původní podobě, aby tak doložil charakter národa.

DÍLO: - Prostonárodní písně a říkadla

- Sto prostonárodních pohádek a pověstí slovanských v nářečích původních

- soubor pohádek (nedokončený) - Tři zlaté vlasy děda Vševěda; Dlouhý, Široký a Bystrozraký; Pták Ohnivák a liška Ryška...

- Kytice z pověstí národních - soubor 13 balad; měla posílit víru v lepší budoucnost národa

- kniha vznikala skoro 20 let; jednotlivé básně vycházely nejprve časopisecky, teprve později byly zkompletovány do knihy

- podle Erbena se v lidové slovesnosti dochovaly zbytky lidového mýtu, ve kterém byl řád spojený s neměnným osudem

- hrdinové jsou umístěni v neurčitém čase, není důležité společenské prostředí

- dramatický konflikt vyplývá z povahy lidí a střetem s nadpřirozenými bytostmi a silami; v centru je problém viny, který je spojen s osobou,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

jež se jí dopustila; hrdinové se nebouří, trest přijímají „bez protestů“ (i když bývá krutý)
 - balady jsou řazeny zrcadlově (tzn. že například první a poslední, druhá a předposlední mají společné téma)
 - v mnoha baladách stojí v centru pozornosti vztah matky a dítěte (Dceřina kletba, Vodník, Zlatý kolovrat, Polednice), reakce na společenské problémy (Věštkyň), cesta za slávou, štěstím (Zlatý kolovrat, Holoubek)
 - dílo je epické; má rychlý dějový spád; dialogy jsou hutné; jsou užívány neslovesné věty a další výrazové prostředky

BOŽENA NĚMCOVÁ (asi 1820 - 1862)

- jedna z nejznámějších českých spisovatelek

Narodila se ve Vídni. Dětství a mládí strávila v ratibořickém údolí u České Skalice. Asi největší vliv na ni měla její babička Magdalena Novotná.

Němcová se vdala poměrně brzy - v 17 letech si na nátlak své matky vzala 32 letého úředníka finanční stráže Josefa Němce. Ten byl uvědomělým vlastencem, čímž se stal nepohodlným pro své představené. Ti ho proto často překládali z místa na místo. Rodina se tak musela neustále stěhovat (Praha, Chodsko, Litomyšl, Slovensko,...). Nejvíce Němcovou ovlivnil pobyt v Praze (3 roky), kde poznala českou vlasteneckou společnost. Velký význam mělo pro ni také Chodsko, kde poznala venkovský život, studovala lidové zvyky a pověsti. Psala pohádky, obrazy ze života venkovského lidu, články o sociálních poměrech na venkově.

S nasbíraným materiálem zacházela velmi volně. Snažila se ukázat harmonii a hledala pozitiva.

V manželství nebyla šťastná. V roce 1848 byl manžel přeložen do Uher, v době *Bachova režimu* byl propuštěn ze státních služeb. Němcová se vrátila s dětmi do Prahy a v padesátých letech se situace rodiny zhoršovala. Němcová onemocněla, navíc zemřel její milovaný syn Hynek. Rodina byla pod neustálým dohledem policie. Tehdy vzniklo její nejznámější dílo *Babička*.

Němcová inspirovala svým osudem další autory.

DÍLO: - Babička - podtitul - Obrazy z venkovského života

- zdrojem byly vzpomínky na dětství a představovaly únik z reality
- nejedná se o životopisné dílo
- hlavním tématem jsou postoje k lidem
- popisuje život na Starém bělidle v průběhu jednotlivých ročních období
- objevují se zde i jednotlivé příběhy - např. o Viktorce, kněžně Hortenzii,...
- Národní báchorky a pověsti
- Slovenské pohádky a pověsti
- Obrazy z okolí domazlického - črty zaznamenávající život chodského lidu
- Divá Bára - povídka o dívce, která překoná strach a pověry
- Karla - povídka o chlapci, kterého matka vydává za děvče, aby ho uchránila před válkou

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

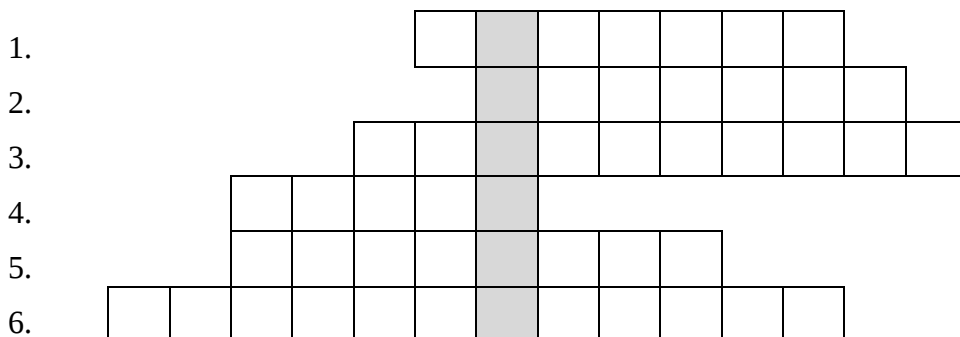

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Pohorská vesnice
- V zámku a podzámčí - povídka srovnávající život na vesnici a zámku
- Pan učitel, Chyže pod horami, Dobrý člověk - povídky

KŘÍŽOVKA:

1. Jak se nazývá 1. fáze NO?
2. Čím se prezentovaly básnické školy NO?
3. Jaké příjmení má autor Ohlasu písní českých?
4. Jak se jmenovalo divadlo, ve kterém se hrálo v letech 1786-89?
5. S jakým nakladatelstvím je spojeno jméno V.M. Kramera (2. slovo)?
6. Jak se jmenuje jedna z historických her V. Tháma?

- OTÁZKY:**
1. Vylušti křížovku. Výsledné slovo vysvětli, zařaď do širšího kontextu.
 2. Porovnej způsob zpracování sesbíraného materiálu u K.J.Erbena a

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- B. Němcové. Čím se lišil a proč?**
- 3. Vysvětli slova napsaná kurzivou.**
- 4. Představ autory a dílo.**
- 5. Vyhledej informace o autorech, které B. Němcová inspirovala.**
- 6. Jakou souvislost by mohl mít obrázek s životem B. Němcové?**

Zdroj: archiv J.Pospíšilová

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ŘEŠENÍ: A. - další autoři - Karel Kovařovic - opera Na Starém bělidle

- J. Seifert - bás. sb. Vějíř Boženy Němcové, Píseň O Viktorce

- F. Halas - Naše paní Božena Němcová

- A. Moskalyk - 2 dílný film Babička

B. - 1. Lidová slovesnost - zahrnuje projevy, které vznikaly spontánně a šířily se ústním podáním.

2. Písmák - laický znalec Bible; zároveň působili jako místní kronikáři

3. Bachův režim - 1851-59; podle rakouského ministra vnitra, Alexandra Bacha; forma vlády v Rakouském císařství

4. Črty - prozaický žánr menšího rozsahu; jedná se o popis místa, osoby či situace; nemá děj

5. Chyže - chalupa